

Gods vreemde valuta

(preekschets over Marcus 12: 41-44 van prof. dr. L. Floor, Zuid-Afrika)

Het is een hardnekkig misverstand dat geld niets te maken heeft met geloof. Overal ontmoeten we mensen, die niets willen weten van enig verband tussen theologie en economie.

Het enige wat geld en geloof met elkaar gemeen zouden hebben is de beginletter. Sommigen verkondigen deze stelling, omdat zij het geld maar liever ver bij God vandaan houden. De Hoofdbewoner van de hemel heeft toch geen belang bij het slijk der aarde? Dit is de geest, die in het klooster heerst. De monnik doet afstand van luxe, bezit en huwelijk om door een leven van vasten en meditatie zich beter aan God te kunnen wijden. De dingen van de aarde houden ons maar bij God in de hemel vandaan. Later zijn wel de kloosterdeuren naar de wereld opengegaan toen de zendelingen eruit gingen en men de wetenschap binnenliet, maar de oorspronkelijke bedoeling van het klooster was toch de vlucht uit de wereld naar God. In de oosterse kerk heeft men de tegenstelling tussen lichaam en geest nooit verloochend. Vanwege een on-Bijbelse ascese was er geen belangstelling voor geld en goed. Ja, eigenlijk wilde men van God een monnik maken. De Schepper van hemel en aarde moest Zijn eigen kunstwerk maar verloochenen. De kerk heeft Hem de wereldmijding willen opdringen. God heeft toch geen interesse voor het geld! Anderen hebben juist het omgekeerde gedaan. Hield men in het klooster het geld ver bij God vandaan, in de wereld wilden velen God maar liever ver bij hun geld vandaan houden. Het is al erg als een ander zijn handen naar ons bezit uitstrekt. Het is eenvoudig onduldbaar, dat God zou zeggen: al het uwe is eigenlijk van Mij.

In de Bijbel kunnen we echter lezen, dat geld en geloof heel veel met elkaar te maken hebben. Heel duidelijk leert ons de Heilige Schrift, dat God wel terdege belang heeft bij ons bezit. In het Evangelie zoals Markus het beschreven heeft ontvangen wij een duidelijke aanwijzing in deze richting. Dit Evangelie-verhaal lijkt veel op een fotoalbum. Markus laat zijn lezers de dingen *zien*. Bij het lezen van dit evangelie wordt het oog geboeid door allerlei momentopnamen die deze fotograaf bij de gratie Gods genomen heeft van de Here Jezus. Marcus' verhaal is korter dan dat van de andere evangelisten. Scherp en raak is telkens zijn situatietekening. Zijn beschrijving is de meest visuele van de vier evangelisten. Volgens de traditie schreef hij zijn boek in Rome. Hoewel dus de afdrukken van zijn opnamen in de hoofdstad van het romeinse rijk zijn gemaakt, zijn deze toch zo joods en oudtestamentisch gekleurd, dat het verband met de historie van Israël meteen in het oog springt.

Nu is er 1 moment opname in Marcus' boek, die ons prachtig doet zien het verband tussen geld en geloof. In hoofdstuk 12 zien we Jezus de tempel uitkomen. Juist als de Zoon van God het prachtige gebouw verlaat, heeft Marcus Zijn beeld op het Bijbelblad vastgelegd. "En Hij ging tegenover de offerkist zitten" (vers 41). Zo zien we opeens het beeld van de Heiland, Die stil toekijkt terwijl een rijd van mensen over het tempelplein schuifelt. Vlak bij de ingang staat de offerkist. En Jezus kijkt wat al deze mensen in de collecte doen.

Daar hebben we eigenlijk nooit goed op gelet. In het Evangelie zagen we Jezus bij de zieken, we hoorden Hem preken, eens werden we getroffen door een vrolijke kring van kinderen met Jezus in het midden. En bijna aan het eind van het Evangelie zien we Jezus hangen aan het kruis. Zijn lichaam hangt gekromd als een groot wit vraagteken tegen de zwarte hemel.

Maar Jezus tegenoffer een offerkist – nee, dat is velen van ons nog nooit opgevallen. Heel veel mensen denken, dat de Here Jezus voor de collecte geen belangstelling heeft. Uit de Bijbel blijkt echter wel anders. God gaat er speciaal voor zitten om te zien wat de mensen Hem geven.

In de kerk hebben velen een hekel aan open-schaal-collecte. Iedereen kan dan zomaar zien wat je erop legt. Gelukkig is de collectant veelal wel zo bescheiden om naar de hoofden en niet naar de handen van de voorbijgangers te kijken. Maar Jezus staat bij de uitgang om te zien wat wij in de collecte doen.

Er komt plotseling een oud vrouwtje aan, dat door de gleuf van de offerkist een paar penningen werpt. Slechte twee koperstukjes geeft deze vrouw aan de Here. Hoewel deze weduwe maar weinig bezit, wil ze toch het geld in haar hand niet samen delen met de rijke God van de tempel. Ze houdt niets voor zichzelf maar geeft Hem beide muntstukken. Wanneer Jezus dit gezien heeft begint Hij een gesprek met Zijn discipelen. En dan blijkt uit de woorden van de Heiland, dat Hij de dingen heel anders ziet dan wij. Hij bekijkt de dingen door de ogen van God. Daarom zegt Jezus tot Zijn discipelen, dat deze arme vrouw een vorstelijke gift aan de tempel heeft geschonken, hoewel naar onze koersbepaling het bedrag maar gering was. Gods valuta is anders dan bij de Nederlandse bank. Bij de waardebepaling van het geld, dat aan God gegeven wordt rekt Jezus het hart en ook het andere bezit der mensen mee.

In het koninkrijk van God wordt de waarde van het geld niet alleen bepaald door het goud, dat in de kluisen van de bank ligt, maar door het geloof.

“Elks raaf is aangenaam, die deelt naar dat hij heeft: God rekt niet hoeveel, maar van hoeveel men geeft.” (Jacobus Revius)

Jezus heeft dus interesse voor het geld, omdat Hij belang heeft bij het hart. Uit ons boekhouden leest Hij af of wij ons wel houden aan Zijn Boek.

In de kerk heeft men ook maar al te veel het geld losgemaakt van het geloof. Of men heeft het er op een verkeerde manier mee verbonden. Het Christendom is voor veel mensen een zaak, die alleen de ziel aangaat. Dat God ook met de handen en het geld gediend wil worden, beseft men niet. Het moet ons dan ook niet verwonderen, dat aan de ene kant het leven van veel christenen precies op een kloostercel lijkt. Het geld heeft niets met God te maken. En aan de andere kant kan ook het geld op een verkeerde wijze aan het geloof gekoppeld worden. De Bijbel wijst ons op de farizeeërs, de bloedzuigers van Israel, die smakelijk eten van de huizen der weduwen (Math. 23 : 14). Ook in de kerkgeschiedenis is het geld vaak op een onjuiste wijze verbonden met het geloof. De hebzucht en niet de liefde tot Christus was dan de band die beiden samen bond. Vaak zijn deze misstanden aan de kaak gesteld. Verbitterde satiren klonken er soms in de middeleeuwen op de geldzucht en omkoopbaarheid van de kerkelijke hoogwaardigheidsbekleders, op de ingekankerde kwalen van de handel in geestelijke goederen aan het pauselijke hof.

“Wie zich bij de curie wilde beklagen behoeft het met de vierde naamval niet te proberen zolang de derde naamval er niet aan is voorafgegaan”, zo hoorden in die tijd de taalkundigen.

Tot vandaag toe is maar al te veel vergeten, dat de bekering bij het hart begin door moet gaan tot de portemonnee. De dominee moet wel in zijn preek munt slaan uit het goud der genade, maar de gemeente weigert vaak het goud te zien als munt der genade. Als in de

straten van de stad het draaiorgel speelt wordt nog wel eens zilver gegeven, maar wanneer wij het kerkorgel horen kan het vaak wel met koper af.

De verkeerde kijk op het geld vloeit ook voort uit een verkeerde visie op God en het geloof. Het is niet genoeg een kind van God te zijn, hoe heerlijk dat ook is. Gods kinderen moeten ook discipelen worden. Een discipel is iemand die loslaat en volgt (Marcus 1 : 18, 20). Wie het eigendom van de Here Jezus is en in Hem gelooft met heel zijn hart, wordt een slaaf van Christus (Rom. 1 : 1). Alles raken de gelovigen aan Hem kwijt: hun zonden, maar ook hun bezittingen. Zo had David het al gezien. Als er in zijn rijk een nationale inzameling gehouden is en het volk z'n gaven voor de bouw van de tempel gegeven heeft, dan spreekt deze vrome koning het dankgebed na de collecte uit en hij zegt tot de Here: "Thans loven wij U, o onze God, en prijzen wij Uw heerlijke naam. Wie toch ben ik, en wat is mijn volk, dat wij in staat zouden zijn zulke vrijwillige gaven te schenken? Want het komt alles van U, en wij geven het U uit Uw hand." (1 Kronieken 29 : 13, 14)

Ook is er nog een andere reden waarom de Heilige Geest deze opname van de Here Jezus heeft laten vastleggen. Jezus gaat ook bij de offerkist zitten en toont zijn interesse voor ons geld, omdat Hij het wil gebruiken in Zijn koninkrijk. Wij denken er zo weinig aan, dat Jezus niet alleen de mens, maar ook zijn geld kan gebruiken voor het werk in Zijn rijk. Zeker, het water des levens is gratis. Het is allemaal genade. Maar de pijpleidingen waar dit levende water doorheen moet stromen zijn veelal erg duur. En die leidingen moeten door de kerk betaald worden. Daar is geld voor nodig, veel geld. Christus wil het levende water door de bedding van de kerk, door het werk van zending en evangelisatie naar de wereld laten stromen. Er zijn kapitalen nodig om deze arbeid te financieren. Ook daarom behoort het geld wel terdege bij de dingen van het geloof. Als in de jonge gemeente vlak na Pinksteren de harten overlopen van geloof en liefde, dan gaat het geld over de rand van de collecteschalen heen.

We lezen dan ook in de Bijbel van het verband tussen Christus' offer en het offeren van de gemeenteleden (2 Cor. 8 : 9). Paulus durft in de gemeente van Korinthe een collecte aan te bevelen door het kruis naast de collectezak te zetten. Zijn preken over het kruis loopt uit op een spreken over de munt. Kruis en munt horen in de Bijbel dicht bij elkaar. Daarom brengt de apostel de gaven van de gemeenteleden in direct verband met Gods gave van Zijn Zoon tot verzoening van onze zonden.

Wij doen goed ons dit te herinneren. Als een kerk Jezus niet meer tegenover de offerkist ziet zitten, dan is het met het offeren van de gemeente niet in orde. Het offerblok wordt dan een blok aan het kerkelijk been, waarmee de kerk zich moeizaam voortsleept. Dan gaat de gemeente gebukt onder tekorten en kunnen de beste boekhouders de begroting niet sluitend krijgen. Kerkenraden moeten zich dan beraden over nieuwe rondgangen door de gemeente en predikanten moeten zich uitputten in het aanbevelen van extra-collecten, maar als het verband tussen kruis en munt uit het oog verloren is helpt al deze activiteit niets. Het tekort, dat misschien juist met een extra-collecte voor aan de kerkdeur is weggewerkt komt achter door de consistorie-deur weer binnen.

Nu is er door dit alles een grote vaardigheid gegroeid in het organiseren van bazaars of verkoopavonden. De kerk verkoopt op zo'n gezellige avond aan haar leden wat genoegens en zo rollen de euro's tegelijk in de kas. Ook zijn er de oud-papier acties. Wat de mensen niet meer kunnen gebruiken is nog net goed genoeg voor God. Er worden postzegels en capsules gespaard voor de zending en de kerk brengt alles aan de man. Echter in plaats van de bruid van de Here Jezus te zijn dreigt de kerk op deze manier een lorremans te worden.

De godsdienst is voor velen wel erg goedkoop geworden. We kunnen beter niet zingen: “Neem mijn zilver en mijn goud, dat ik niets daarvan behoud”, wanneer wij menen in de kerk en voor het werk in Gods koninkrijk het wel met kopergeld af te kunnen.

De kerk moet een bruid zijn, maar zij lijkt soms meer op een bedelares. Er zijn natuurlijk uitzonderingen. In veler hart brandt een sterke liefde voor allerlei arbeid in Gods koninkrijk. In soms kleine gemeenten, die voor het merendeel bestaan uit eenvoudige mensen worden grote bedragen bij een gebracht. Er zijn mensen, die de Here Jezus in Jeruzalem tegenover de offerkist hebben zien zitten en die weten, dat Hij nog altijd in de kerk meegaat met hen, die collecteren. Die akelig zwarte collectezak is voor hen toch de hand van de Heiland, die Hij naar zijn gemeente uitstrekt.

Wie weet, dat Christus nauwkeurig let op het offer voor Zijn dienst, die gaat met God meerekenen en leert zijn vreemde valuta verstaan.

Zo was het bij die man, die aan de uitgang van de kerk stond te collecteren voor de zending. Er passeerde iemand, die hij de collectezak voorhield. Maar deze schudde zijn hoofd en zei: “Ik doe er niet aan”. Toen zei de collectant: “Hier, haal er dan maar wat uit, het is toch voor de heidenen!”

Er zijn helaas zo weinig mensen als deze collectant en zo velen als die man met de dichte beurs.

Hoe komt het toch, dat de gelden voor een kerkelijk doel slechts met moeite verkregen worden? Waarom moet de kerk zich uitputten in allerlei acties onder het motto: “hoe krijg ik uw euro in mijn kas?” Waar ligt de oorzaak, dat men van de trouwcollecte precies de huwelijksbijbel kan betalen, terwijl het bruidspaar voor de aanschaf van het dure bruidstoilet zich geen kosten heeft ontzegd? Het is niet omdat we geen geld hebben. Of maakt de welvaart het ons onmogelijk om werkelijk te offeren? Offeren is iets geven wat je eigenlijk niet kunt missen. Het is in een tijd van welvaart en weelde nog moeilijker te offeren dan in een crisisperiode. Het brengen van een offer moet worden geleerd. We mogen daarom het gebrek aan offervaardigheid niet zonder meer op de rekening van de welvaart schrijven.

De Tsjechische schrijver Karel Capek verhaalt in zijn “Kleine Apocriefen” van een joodse bakker, die bijna een leerling van de profeet van Nazareth geworden was. Hij vertelt namelijk aan z'n neef, die zadelmaker is: “Dat had je moeten horen, ik zeg je, dat hij op zijn manier een profeet is. Hij spreekt schitterend, wat waar is moet gezegd worden. Je hart zit daarna niet meer op dezelfde plaats. Ik kon mijn tranen waarachtig niet bedwingen en had het liefst mijn winkel gesloten om hem te volgen en hem nooit meer uit het oog te verliezen. Verdeel alles wat je hebt, zei hij, en volg mij”.

Een ding had echter had deze bakker tegen Jezus. Hij had bezwaar tegen de vermenigvuldiging van de vijf broden. “Dat met die broden, nee, dat had hij niet moeten doen. Als bakker zeg ik u, dat hij het bakkersgilde daardoor geweldig heeft benadeeld”. En hij windt zich daar zo over op, dat hij aan het eind van dit apocriefe verhaal zegt: “Maar wanneer hij naar Jeruzalem komt, ga ik de straat op en schreeuw: kruisigt hem, kruisigt hem....”

God moet niet aan ons geld komen. Dan komt Hij aan ons zelf. We hebben het ons maar toegeëigend, hoewel de Bijbel duidelijk zegt, dat God ons de rijkdom in gebruik geeft om er wel mee te doen (1 Tim. 6 : 17) Het is eigenlijk niet eens ons eigendom, alles wat wij bezitten. Dat zullen we eerst moeten leren.

Tenslotte is de vrees niet ongewettigd, dat velen hun geld nog nooit goed bekeken hebben. Wanneer wij door het vergrootglas van de Bijbel eens een bankbiljet van 10 euro zouden bekijken en onze ogen gescherpt zijn door de Heilige Geest dan zullen we zien, dat op dit biljet..... de vingerafdrukken van de duivel staan. Daarom is de wortel van alle kwaad de geldzucht (1 Tim. 6 : 10). Maar wie aan de andere kant goed kijkt bij elk 20 eurocentmuntje dat hij uit z'n portemonnee neemt, merkt dat er ook bloed aan kleeft, bloed aan het kruis. Voor de juiste waardebeoordeling van onze munt moeten wij beginnen bij het kruis van Golgotha. Daar leren wij Gods vreemde valuta kennen. Daar laat God ons zien, dat Hij ons geld en goed heel anders taxeert en waardeert dan wij. Er is ongetwijfeld verband tussen een 20 eurocentmuntje en de duivel. Maar er is ook een relatie tussen het kruis van de Here Jezus Christus en het geld, dat in omloop is gebracht. Het kruis van Christus bepaalt de juiste waarde van onze munt.

(Overgenomen uit 'Kruis en Munt', L. Floor, Ds. H. Janssen-fonds)